

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Славiк Роман Володимирович

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КУРСУ**

«ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»

для студентів спеціальностей:

106 Географія; 014 Середня освіта

Ужгород – 2020

Робоча навчальна програма та методичні рекомендації до курсу «Економічна та соціальна географія України» / для студентів спеціальностей 106 Географія; 014 Середня освіта /, - Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020 – 49 с.

Укладач: Славік Роман Володимирович
доцент кафедри фізичної географії
та раціонального природокористування,
кандидат економічних наук

*Рецензенти: Герзанич В.М. – доцент кафедри економічної теорії ДВНЗ
«Ужгородський національний університет».*

*Микита М.М. – доцент кафедри фізичної географії та
раціонального природокористування ДВНЗ «Ужгородський національний
університет».*

Ухвалено методичною комісією географічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(Протокол № 3 від 20 квітня 2020 р.)

© Славік Р.В., 2020

ЗМІСТ

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ТА МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ.....	4
Опис навчальної дисципліни.....	4
Мета, предмет та завдання навчальної дисципліни.....	5
Структура навчальної дисципліни.....	6
Теми практичних занять.....	8
Самостійна робота студента.....	8
Індивідуальні навчання.....	9
Методи навчання.....	10
Методи контролю.....	10
Розподіл балів, які отримують студенти.....	11
Методичне забезпечення.....	11
ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС.....	12
Змістовний модуль № 1.....	12
Змістовний модуль № 2.....	15
ПРАКТИЧНИЙ КУРС.....	18
Практична робота № 1.....	18
Практична робота № 2.....	18
Практична робота № 3.....	19
Практична робота № 4.....	19
Практична робота № 5.....	20
Практична робота № 6.....	21
Практична робота № 7.....	21
Практична робота № 8.....	22
Перелік теоретичних питань на іспит.....	22
Список рекомендованої літератури.....	24
ДОДАТКИ.....	26

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ТА МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3		Нормативна	
Модулів – 1	Напрямок підготовки 6.040104 - Географія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: –		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		8-й	7-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 Самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	28 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	6 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		46 год.	40 год.
		Індивідуальні завдання:	
			42 год.
		Вид контролю:	
	іспит	іспит	

2. Мета предмет та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни – вивчити матеріали про суспільно-географічне положення держави, природно-ресурсний потенціал розвитку її господарства і життєдіяльності населення, сучасні проблеми і перспективи народонаселення, розвиток і розміщення провідних галузей і міжгалузевих комплексів, суспільно-географічні райони, зовнішні зв'язки України.

Завдання вивчення дисципліни:

- дослідження географічного положення України у політичному просторі Європи і в глобальних масштабах;
- вивчення географічних особливостей розвитку українського народу, умов і чинників розміщення населення України, етнічної структури населення та геокультурних рис окремих регіонів країни;
- дослідження природоресурсного потенціалу України з метою виявлення його структурних й регіональних особливостей і більш повного та раціонального використання у національногосподарському комплексі для його сталого розвитку;
- географічний аналіз формування національного комплексу України у посттоталітарний період, виявлення шляхів його реструктуризації, розв'язання енергетичної, продовольчої, сировинної та інших національногосподарських проблем;
- дослідження географії сфери послуг, ступеня забезпечення соціально-культурних потреб людей у різних регіонах;
- дослідження проблем регіоналізації України, виходячи з об'єктивно складених історичних, природно-ресурсних, демографічних та соціально-економічних передумов із урахуванням розвитку України як суверенної соборної держави.

Компетенції, якими має оволодіти студент в процесі вивчення дисципліни.

Знання. Предмет, зміст і методи економічної і соціальної географії України. Знання особливостей суспільно-географічного положення України і його вплив на розвиток її економіки; природно-ресурсного потенціалу держави і проблем його освоєння; характеристик народу України, демографічних проблем і перспектив; територіальної організації господарства держави і її окремих регіонів.

Уміння. Аналіз загальних закономірностей та регіональної диференціації економічних і соціальних процесів в Україні. Вміння давати оцінку сучасного суспільно-географічного положення України та її природно-ресурсного потенціалу; викреслювати статево-вікову піраміду населення України і описувати її; характеризувати розвиток і розміщення провідних галузей і міжгалузевих комплексів і економічних регіонів; складати картосхеми та економіко- і соціально-географічні характеристики окремих регіонів України.

При створенні даних методичних рекомендацій було використано навчальні програми географічних факультетів ЛНУ ім. І. Франка, Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, а також методичні рекомендації до курсу «Економічна та соціальна географія» який викладається у зазначених ВУЗах таких авторів, як Лабінська Г.М., Немець Л.М., Заволока Ю.Ю., Греков С.А.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Галузева економічна і соціальна географія України												
Тема 1. Основи соціально-економічної географії України	4	1	1	-	-	2	7	1	1	-	3	2
Тема 2. Природні ресурси України	6	2	1	-	-	3	6			-	3	3
Тема 3. Населення України	6	2	1	-	-	3	7	1		-	3	3
Тема 4. Господарство України. Паливно-енергетичний комплекс	6	2	1	-	-	3	8	1	1	-	3	3
Тема 5. Металургійний та машинобудівний комплекс України	6	2	1	-	-	3	7	1		-	3	3
Тема 6. Хімічний, лісовиробничий та будівельний комплекс України	6	2	1	-	-	3	8	1	1	-	3	3
Тема 7. Легка та харчова промисловість України	5	1	1	-	-	3	7	1		-	3	3
Тема 8. Агропромисловий комплекс України	6	2	1	-	-	3	8	1	1	-	3	3
Тема 9. Транспортний комплекс та соціальна сфера України	5	1	1	-	-	3	7	1		-	3	3
Тема 10. Міжнародні економічні зв'язки України	4	1	1	-	-	2	5			-	3	2
Разом за змістовим модулем 1	54	16	10	-	-	28	70	8	4	-	30	28

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р		го	л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 2													
Змістовий модуль 2. Регіональна економічна і соціальна географія України													
Тема 11. Комплексна характеристика Донецького та Придніпровського суспільно-географічного району	6	2	1	-	-	3	6	1	1	-	2	2	
Тема 12. Комплексна характеристика Північно-Східного та Столичного суспільно-географічного району	6	2	1	-	-	3	5	1	-	2	2		
Тема 13. Комплексна характеристика Причорноморського суспільно-географічного району	6	2	1	-	-	3	5	1	-	2	2		
Тема 14. Комплексна характеристика Центрального суспільно-географічного району	6	2	1	-	-	3	6	1	1	-	2	2	
Тема 15. Комплексна характеристика Північно-Західного та Подільського суспільно-географічного району	6	2	1	-	-	3	5	1	-	2	2		
Тема 16. Комплексна характеристика Карпатського суспільно-географічного району	6	2	1	-	-	3	5	1	-	2	2		
Разом за змістовим модулем 2	36	12	6	-	-	18	32	6	2	-	12	12	
Усього годин	90	28	16	-	-	46	102	14	6	-	42	40	

4. Теми практичних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Тема 1. Геополітична характеристика України	2	1
2.	Тема 2. Забезпеченість господарського комплексу України природними ресурсами	2	
3.	Тема 3. Розселення населення України. Його зайнятість	2	1
4.	Тема 4. Промисловість України. Паливно-енергетичний комплекс України	2	1
5.	Тема 6. Металургійний та машинобудівний комплекси України	2	1
6.	Тема 8. Сільське господарство України	2	-
7.	Тема 9. Районування України	2	-
8.	Тема 8. Зовнішньоекономічні зв'язки України	2	-
	Разом	16	4

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Визначні українські економіко-географи	3	3
2.	Політичні партії і громадсько-політичні рухи	3	3
3.	Електоральна географія України	3	3
4.	Голодомор 1932-193 років та його вплив на демографічну ситуацію в Україні	3	3
5.	Масштаби і напрямки сучасних міграційних процесів	3	3
6.	Східна українська діаспора	3	3
7.	Західна українська діаспора	3	3
8.	Функціональні типи міст України	3	3
9.	Регіональне розселення як функція природно-ресурсних можливостей території	3	3
10.	Історико-географічний поділ України і суцільної української етнічної території	3	3
11.	Ефективність розміщення промисловості і розвитку індустріальних комплексів	3	2
12.	Еколого-економічні проблеми Донбасу	3	2
13.	Територіальні особливості екологічних проблем в Україні і питання охорони навколишнього середовища	3	2
14.	Особливості формування міжгалузевих комплексів	3	2
15.	Водогосподарський комплекс України	4	2
	Разом	46	40

6. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Методика оцінювання впливу природних умов і ресурсів території на особливості розселення	-	1
2.	Регіональне розселення як функція природно-ресурсних можливостей території	-	1
3.	Територіально-часова диференціація демографічного навантаження на природно-ресурсні можливості території	-	1
4.	Розвиток виробничого комплексу та його значення у формуванні розселення	-	1
5.	Системоутворююче значення соціального комплексу у формуванні розселення	-	1
6.	Відповідність систем розселення територіальній структурі господарського комплексу	-	1
7.	Регіональні відміни динаміки природного руху населення України	-	1
8.	Статеві-вікова структура населення України та її регіональні відміни	-	1
9.	Регіональні особливості демографічної ситуації в Україні	-	2
10.	Динаміка міграційних процесів в Україні	-	2
11.	Географія східної української діаспори	-	2
12.	Географія західної української діаспори	-	2
13.	Український голодомор 1932-1933 років	-	2
14.	Сучасне українське заробітчанство за кордоном	-	2
15.	Основи соціально-економічного районування території	-	2
16.	Соціально-побутовий комплекс України	-	2
17.	Лісовиробничий комплекс України	-	2
18.	Державна регіональна політика України	-	2
19.	Політико-географічна регіоналізація України	-	2
20.	Особливості формування міжгалузевих комплексів	-	2
21.	Назрілі територіальні проблеми та способи їх розв'язання	-	2
22.	Особливості формування адміністративно-територіального устрою та економічного районування	-	2
23.	Транспортний комплекс України	-	2
24.	Ефективність розміщення промисловості та розвитку індустріальних комплексів	-	2
25.	Територіальна структура промисловості України	-	2
	Разом	-	42

6. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується слайдова презентація (у програмі «Microsoft Power Point»), роздатковий матеріал, ілюстраційні матеріали та схеми.

На практичних заняттях:

- використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті;
- проводиться дискусійне обговорення проблемних питань;
- задаються провокаційні питання;
- розв'язання задач та кейсів, ситуаційних завдань.

7. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формі оцінювання усних відповідей, виконаних практичних завдань і самостійних робіт.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом усного опитування та виступів на семінарських заняттях;
- з практичних занять – на основі перевірки виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Денна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота																Сума
Змістовий модуль № 1										Змістовий модуль № 2						100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7	

T1, T2... T10 – теми змістових модулів.

Заочна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота																Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль № 1										Змістовий модуль № 2						50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4		

T1, T2... T10 – теми змістових модулів.

Перелік форм контролю за навчальною діяльністю студентів:

Поточний контроль: усне опитування на практичних заняттях та виконання практичних завдань.

Модульний контроль: у формі контрольної роботи за темами змістовних модулів.

Підсумковий контроль: іспит у формі усної перевірки знань – відповідей на питання, що додаються.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90–100	A	зараховано
82–89	B	зараховано
74–81	C	
64–73	D	зараховано
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

1. Лабінська Г.М. Завдання до виконання практичних робіт з курсу “Економічна і соціальна географія України” для студентів географічного факультету / - Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012 – 26 с.
2. Немець Л.М., Заволока Ю.Ю. Економічна і соціальна географія України. Навчально-методичний комплекс / - Харків: Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, - 72 с.
3. Робоча навчальна програма та методичні рекомендації до курсу «економічна і соціальна географія України» / для студентів спеціальностей 106 Географія; 014 Середня освіта /, - Ужгород: ДВНЗ “УжНУ”, 2015 – 47 с.
4. Опорний конспект лекцій на електронному носії.

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ГАЛУЗЕВА ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Тема 1. Основи соціально-економічної географії України

Предмет вивчення і завдання курсу. Теоретичні основи економічної і соціальної географії України. Походження назви «Україна». Визначні українські економіко-географи. Головні центри суспільно-географічної науки. Українська державна територія й етнічні землі. Суспільно-географічне положення України. Історичні особливості формування кордонів України. Адміністративно-територіальний устрій України. Політико-географічна регіоналізація України. Геополітичні доктрини.

Завдання для самостійної роботи (2 год). Дослідити еволюцію політичних партій і громадсько-політичних рухів в Україні за роки незалежності.

Література [7; 8].

Тема 2. Природні ресурси України

Методика економічної оцінки ПРП території. Характеристика компонентної структури ПРП України, її територіальні відміни. Земельні ресурси України. Мінеральні ресурси України. Водні ресурси України. Лісові ресурси України. Рекреаційні ресурси України. Фауністичні ресурси України. Вплив природних умов і ресурсів на галузеву і територіальну організацію господарства країни.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити територіальні особливості екологічних проблем в Україні і питання охорони навколишнього середовища.

Література [14; 15].

Тема 3. Населення України

Динаміка чисельності населення України. Демографічна характеристика населення України, регіональні особливості демографічних проблем. Міграції населення. Розселення населення. Типи міських поселень. Урбанізація. Сільське розселення. Територіальні системи розселення. Працересурсний потенціал. Трудові ресурси України і територіальні особливості їх використання. Проблеми безробіття. Український етно- і націогенез. Прабатьківщина українців. Формування української народності і нації. Етнічний склад населення України і географія народів. Показники етнічної різноманітності населення України, територіальні відміни, причини. Етногеографічне районування України. Географія української діаспори.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити Голодомор 1932-1933 років та його вплив на демографічну ситуацію в Україні.

Література [1; 6; 9].

Тема 4. Господарство України. Паливно-енергетичний комплекс

Проблеми забезпеченості господарського комплексу України мінерально-сировинними та іншими природними ресурсами. Особливості галузевої структури господарського комплексу України і проблеми структурних перетворень економіки. Матеріально-технічна забезпеченість господарського комплексу України та проблеми

оновлення основних промислово-виробничих фондів. Проблеми пов'язані зі дестабілізацією господарських зв'язків між традиційними партнерами країн СНД і Східної Європи. Сутність, роль і місце ПЕК в господарському комплексі України, його структура. Паливно-енергетичний баланс України та його структура. Вугільна промисловість України: історія розвитку, сучасний стан, основні проблеми та перспективи розвитку. Нафтова і нафтопереробна промисловість України: історія розвитку, сучасний стан, основні проблеми та перспективи розвитку. Газова промисловість України: історія розвитку, сучасний стан, основні проблеми та перспективи розвитку. Географія інших галузей паливної промисловості. Електроенергетика України: галузева і територіальна структура. Проблеми і перспективи розвитку. Екологічні проблеми паливно-енергетичного комплексу.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити ефективність розміщення промисловості і розвитку індустріальних комплексів.

Література [3; 12; 20].

Тема 5. Металургійний та машинобудівний комплекс України

Господарське значення і структура металургійного комплексу України. Чорна металургія: умови та чинники розвитку і розміщення; історичні особливості розвитку галузі; сировинна база; розміщення підприємств повного виробничого циклу; характеристика основних металургійних районів; проблеми і перспективи розвитку і розміщення. Кольорова металургія: сировинна база; особливості і чинники розвитку; географія галузей. Роль машинобудування в економічному розвитку країни. Галузева і територіальна структура машино-будівного комплексу в Україні. Проблеми і перспективи розвитку галузі.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити еколого-економічні проблеми Донбасу.

Література [2; 18; 20].

Тема 6. Хімічний, лісовиробничий та будівельний комплекс України

Господарське значення, структура та особливості розміщення галузей хімічної індустрії. Сировинна база. Гірничо-хімічна промисловість, основна хімія і лакофарбова промисловість. Нафтохімічна та гумотехнічна промисловість України. Розвиток хіміко-фармацевтичної промисловості. Проблеми розвитку хімічного комплексу. Особливості сировинної бази та структура лісовиробничого комплексу України. Лісогосподарський підкомплекс. Склад і особливості розміщення деревообробної промисловості. Целюлозно-паперова промисловість. Лісохімічний підкомплекс. Територіальна організація та основні напрями розвитку лісовиробничого комплексу. Структура будівельно-промислового комплексу України. Сировинна база будівельно-промислового комплексу України. Особливості розміщення та розвитку основних галузей будівельно-промислового комплексу України.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити територіальні особливості екологічних проблем в Україні і питання охорони навколишнього середовища.

Література [4; 13; 15].

Тема 7. Легка та харчова промисловість України

Склад легкої промисловості та її значення. Особливості розміщення галузей легкої промисловості. Територіальна організація текстильної промисловості. Швейна промисловість та її розміщення. Сировинна база й основні центри шкіряно-взуттєвої промисловості. Хутрова галузь. Проблеми і перспективи розвитку легкої промисловості. Географія харчової промисловості. Цукрова, борошномельно-круп'яна, олійно-жирова, хлібопекарська, спиртова, плодоовоче-консервна, рибна, молочна, м'ясна, виноробна, кондитерська, пивоварна, тютюнова промисловості.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Вивчити проблеми переробки сільськогосподарської продукції на території України.

Література [3; 20; 21].

Тема 8. Агропромисловий комплекс України

АПК: сутність, значення і місце в господарському комплексі. Галузева структура і форми територіальної організації АПК. Сільське господарство, його структура. Розміщення галузей рослинництва. Розміщення галузей тваринництва. Територіальна структура сільськогосподарського виробництва України. Проблеми і перспективи розвитку АПК.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Вивчити особливості формування міжгалузевих комплексів.

Література [2; 3; 22].

Тема 9. Транспортний комплекс та соціальна сфера України

Значення, функція і структура транспорту. Поняття “транспортна система”, її зміст. Загальна характеристика основних видів транспорту: залізничного, автомобільного, морського, річкового, трубопровідного та авіаційного. Становлення соціальної географії України. Соціальна інфраструктура. Культурно-освітній комплекс. Науковий комплекс. Соціально-побутовий комплекс. Рекреаційний комплекс. Географія соціального неблагополуччя. Географія релігій. Соціально-географічні відмінності.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Вивчити особливості формування міжгалузевих комплексів.

Література [1; 2; 22].

Тема 10. Міжнародні економічні зв'язки України

Сутність, значення та види зовнішніх зв'язків. Економічні зв'язки. Зовнішня торгівля. Спільне підприємництво. Кредитно-фінансові зв'язки. Науково-технічні зв'язки. Надання різноманітних видів послуг. Єврорегіони. Спеціальні економічні зони. Політичні зв'язки.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити основні проблеми інтеграції України до Європейського Союзу.

Література [2; 7; 8].

ТИПОВЕ ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ № 1

1. Роль і місце України у світовому господарстві і господарстві Європи.
2. Мінерально-сировинні ресурси.
3. Георелігійна ситуація в Україні.
4. Нафтова промисловість України
5. Роль машинобудування в економічному розвитку країни.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Тема 11. Комплексна характеристика Донецького та Придніпровського суспільно-географічного району

Комплексна характеристика Донецького суспільно-географічного району: склад і особливості формування території; місце і роль району в господарському комплексі України; особливості суспільно-географічного положення; історичні особливості формування і розвитку господарства; ПРП району. Особливості його компонентної структури і вплив на формування господарського комплексу. Демографічна ситуація, географія міграцій, розселення населення, урбанізація району, трудові ресурси, специфічні риси галузевої структури зайнятості, проблеми і перспективи раціонального використання трудових ресурсів, національний склад населення, загальна характеристика господарства, ПЕК, металургійний комплекс, машинобудування, хімічна промисловість, промисловість будівельних матеріалів, АПК: умови і чинники формування, степовий зональний АПТК. Донецький приміський АПТК. Соціальна сфера району. Транспортна мережа району. Основні транспортні вузли. Суспільно-географічні мезорайони, господарські вузли і центри. Суспільно-географічні зв'язки району. Основні проблеми Донбасу. Перспективи розвитку господарства.

Комплексна характеристика Придніпровського суспільно-географічного району: географічне положення, населення, природні умови і ресурси, господарський комплекс району.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити основні проблеми промислового розвитку Придніпровського суспільно-географічного району.

Література [1; 11; 12].

Тема 12. Комплексна характеристика Північно-Східного та Столичного суспільно-географічного району

Комплексна характеристика Північно-Східного суспільно-географічного району: географічне розташування; історико-географічні передумови, формування ринків; населення і трудові ресурси; природні умови і ресурси; промисловість, найбільші міста (Харків, Полтава, Суми). Проблеми й перспективи розвитку району.

Комплексна характеристика Столичного суспільно-географічного району: географічне положення та історія розвитку; економіко-географічне положення; природні ресурси; населення і трудові ресурси; характеристика промисловості;

агропромисловий комплекс району; транспортний комплекс і зв'язок; зовнішньоекономічні зв'язки району; екологічні проблеми.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити перспективи науково-технічної та промислової кооперації міст Київ та Харків.

Література [4; 18; 21].

Тема 13. Комплексна характеристика Причорноморського суспільно-географічного району

Географічне положення Причорноморського економічного району, загальна характеристика. Населення. Природні умови та ресурси. Промисловість. Суднобудування. Верстатобудування. Енергетичне та електротехнічне машинобудування. Приладобудування. Сільськогосподарське машинобудування. Металургійний комплекс. Паливно-енергетичний комплекс. Сільське господарство. Основні галузі тваринництва. Рибопереробний комплекс. Транспорт. Екологічні проблеми та раціональне використання природних умов і ресурсів.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити питання розміщення великих військово-повітряних і морських баз у курортних містах.

Література [10; 12; 20].

Тема 14. Комплексна характеристика Центрального суспільно-географічного району

Склад і особливості формування території. Спеціалізація району. Історичні особливості формування і розвитку господарства району. Природно-ресурсний потенціал району. Демографічна ситуація. Георелігійна ситуація. Загальна характеристика господарства. Промисловість економічного району. Агропромисловим комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Соціальний комплекс району. Транспортний комплекс району. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Проблеми та перспективи розвитку.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити питання недостатнього рівня розвитку промисловості, обмеженості потужностей електроенергетики.

Література [3; 20; 21].

Тема 15. Комплексна характеристика Північно-Західного та Подільського суспільно-географічного району

Склад і особливості формування території. Спеціалізація району. Історичні особливості формування і розвитку господарства району. Природно-ресурсний потенціал району. Демографічна ситуація. Георелігійна ситуація. Загальна характеристика господарства. Промисловість економічного району. Агропромисловим комплекс району. Умови та чинники розвитку і спеціалізації. Соціальний комплекс району. Транспортний комплекс району. Суспільно-географічні зв'язки з іншими районами України та зарубіжжям. Проблеми та перспективи розвитку.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити перспективи рекреаційно-туристичного освоєння найбільших міст Поділля - Вінниці, Хмельницького і Тернополя.

Література [10; 11; 18].

Тема 16. Комплексна характеристика Карпатського суспільно-географічного району

Склад і особливості формування території. Місце і роль району в господарському комплексі України. Особливості СГП. Історичні особливості формування і розвитку господарства. ПРП району. Його структура і вплив на формування господарського комплексу. Демографічна ситуація, географія міграцій. Розселення населення, низький рівень урбанізації, трудові ресурси, структура зайнятості, проблеми і перспективи раціонального використання трудових ресурсів. Національний склад населення. Загальна характеристика господарства. ПЕК. Машинобудування і металообробка. Лісопромисловий комплекс, лісове господарство. Деревообробна промисловість. Хімічна промисловість. Легка і харчова промисловість. Будівельна індустрія. АПК: умови і чинники розвитку і спеціалізації, зональні та приміські АПТК. Соціальна сфера району. Транспортна система, основні транспортні вузли. Суспільно-географічні мезорайони, господарські вузли і центри. Суспільно-географічні зв'язки району. Проблеми Українських Карпат, перспективи розвитку господарства.

Завдання для самостійної роботи (3 год). Дослідити перспективи рекреаційно-туристичного освоєння найбільших міст Поділля - Вінниці, Хмельницького і Тернополя.

Література [2; 11; 12].

ТИПОВЕ ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ № 2

1. Суспільно-географічне районування України: сучасний стан.
2. Комплексна характеристика Столичного суспільно-географічного району.
3. Комплексна характеристика Донецького суспільно-географічного району.
4. Комплексна характеристика Придніпровський суспільно-географічного району.
5. Комплексна характеристика Центральний суспільно-географічного району.

ПРАКТИЧНИЙ КУРС

ПРАКТИЧНА РОБОТА №1

ТЕМА. ГЕОПОЛІТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНИ

Мета. Вивчити тенденції змін основних показників геополітичної характеристики України, візуалізувати їх графічно; обґрунтувати вибір трьох показників, що репрезентують соціально-економічну ситуацію в Україні.

Хід роботи

Завдання 1. Дати геополітичну характеристику України (додаток 1).

Завдання 2. Виділити на контурній карті межі та центри адміністративно-територіальних одиниць вищого рівня. Знати загальну кількість сільських та міських населених пунктів по Україні (додаток 1, табл. 1.1).

Завдання 3. Значковим способом на картосхемі показати кількість адміністративних районів в областях та автономії (додаток 1, табл. 1.1).

Завдання 4. Знати особливості формування державної території України.

Завдання 5. На підставі даних таблиці 1.2. (через побудову відповідного графіку) проаналізувати релігійну ситуацію в Україні (додаток 1, табл. 1.2). Структурною діаграмою відобразити спектр легалізованих об'єднань громадян станом на 2013 р., порівняти із показниками за 1999 р. (додаток 1, табл. 1.3).

Завдання 6. Добірку із трьох показників (на вибір), які найкраще, на вашу думку, характеризують соціально-економічну ситуацію в країні, відобразити графічно в динаміці (2000 - 2018 рр.) (додаток 1, табл. 1.4). У висновку обґрунтувати вибір показників та їх індикативність стосовно сучасної соціально-економічної ситуації в Україні.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

ТЕМА. ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ПРИРОДНИМИ РЕСУРСАМИ

Мета. Визначити вплив природно-ресурсного потенціалу, соціально-економічних умов і чинників на рівень економічного розвитку території.

Хід роботи

Завдання 1. Визначити вплив сумарного ПРП та його компонентної структури на рівень соціально-економічного розвитку регіонів України.

На контурну карту України нанести у розрізі областей парні гістограми з групуванням: перша відображає рівень економічного розвитку, друга – рівень забезпеченості потенціалом природних ресурсів і компонентну структуру (додаток 2, табл. 2.1).

Проаналізувати взаємозв'язок рівня забезпеченості регіонів потенціалом природних ресурсів та його структури з рівнем їх соціально-економічного розвитку.

Проаналізувати ступінь впливу соціально-економічних чинників на рівень господарського розвитку окремих регіонів України.

Завдання 2. Визначити вплив територіальної структури мінеральних ресурсів на формування територіальної структури господарства України.

На контурну карту України, використовуючи карти корисних копалин, нанести способом ареалів елементи територіальної структури мінеральних ресурсів.

Проаналізувати відповідність територіальної структури: а) розподілу корисних копалин, б) промисловості.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

ТЕМА. РОЗСЕЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ, ЙОГО ЗАЙНЯТІСТЬ

Мета. В контексті основних демографічних тенденцій вивчити зміни кількості населення в розрізі регіонів України; з'ясувати особливості зайнятості населення за статтю, місцем проживання, видами економічної діяльності.

Хід роботи

Завдання 1. Побудувати графік динаміки наявного населення України впродовж 1913 -2019 рр. Пояснити існуючі демографічні тенденції (додаток 3, табл. 3.1).

Завдання 2. Відобразити картографічно регіональні відмінності кількості населення України (додаток 3, табл. 3.2). Позначити на картосхемі міста обласного та республіканського підпорядкування (не менше 5-ти) в розрізі адміністративних одиниць і вміти їх назвати (додаток 3, табл. 3.3).

Завдання 3. Відслідкувати зміни у структурі населення України за відношенням до праці: зміна частки осіб допрацевдатного, працевдатного та післяпрацевдатного населення за 51 рік (1959 - 2010 рр.) (додаток 3, табл. 3.4).

Завдання 4. Проаналізувати рівень зайнятості населення України в розрізі за статтю та місцем проживання (додаток 3, табл. 3.5).

Завдання 5. Відобразити структурною діаграмою зайнятість населення за видами економічної діяльності (додаток 3, табл. 3.6).

Завдання 6. Подайте короткий звіт за темою практичної роботи.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4

ТЕМА. ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ. ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС

Мета. На основі опрацювання статистичної інформації навчитися відстежувати трансформаційні зміни у промисловості та, зокрема, паливно-енергетичному комплексі України, вміти їх аналізувати.

Хід роботи

Завдання 1. Проаналізуйте в динаміці (2013 – 2018 рр.) основні показники розвитку промисловості: обсяг реалізованої продукції промисловості (у фактичних цінах, млн. грн.); рентабельність операційної діяльності промислових підприємств (%); частка збиткових підприємств (%); середньомісячна кількість штатних

працівників у промисловості (*тис. осіб*); середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників у промисловості (*грн.*). Побудуйте відповідні графіки (**додаток 4**, табл. 4.1). Прокоментуйте тенденції, які простежуються.

Завдання 2. Складіть картосхему «Індекси обсягу продукції промисловості за регіонами» (**додаток 4**, табл. 4.3). З'ясуйте обумовленість регіональних відмінностей в розподілі даного показника.

Завдання 3: На контурну карту України значковим способом та способом лінійних знаків нанести центри паливно-енергетичного комплексу та науково-дослідні і проектні установи електроенергетики, вугільної, нафтової і газової промисловості, нафто- та газопроводи, головні лінії електропередач та описати їх просторове розміщення по території України.

Завдання 4: Побудувати графіки динаміки об'ємів видобутку основних видів палива і виробництва електроенергії в динаміці (1990 - 2018 рр.) (**додаток 4**, таблиця 4.4 – 4.5).

Завдання 5. Проаналізуйте письмово споживання енергетичних ресурсів за окремими видами економічної діяльності та структуру споживання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти в динаміці (2000 – 2013 рр.) (**додаток 4**, табл. 4.6 – 4.7).

Завдання 6. Подайте короткий звіт за темою практичної роботи.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5

ТЕМА. МЕТАЛУРГІЙНИЙ ТА МАШИНОБУДІВНИЙ КОМПЛЕКСИ УКРАЇНИ

Мета. Знати наявність та географію елементів сировинної бази металургійної промисловості України, характер розміщення найбільших переробних центрів чорної та кольорової металургії. Вивчити центри машинобудування і металооброки та описати їх промислове значення.

Хід роботи

Завдання 1. Нанести на контурну карту залізородні та марганцевородні басейни і райони, а також найбільші родовища: бокситів, нефелінів, нікелю, титано-магнієвих, хромітових та ртутних руд. Знати їх розміщення.

Завдання 2. Позначити на контурній карті гірничодобувні комбінати, металургійні комбінати повного циклу, центри коксохімії та виробництва труб, феросплавів та вогнетривів.

Завдання 3. Нанести на контурну карту центри з виплавлення олова, свинцю, міді, нікелю, благородних металів, а також центри титано-магнієвої та алюмінієвої промисловості. Знати їх географію.

Завдання 4. Побудувати графіки динаміки обсягів окремих видів продукції металургійного виробництва (**додаток 5**, табл. 5.1).

Завдання 5. На контурну карту України структурними значками нанести основні центри машинобудування і металообробки. Описати їх промислове розміщення (за галузями) по території України.

Завдання 6. Побудувати графіки динаміки обсягів виробництва основних видів продукції машинобудування (**додаток 5**, табл. 5.2).

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6

ТЕМА. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

Мета. Вивчити зміст головних понять і категорій, які застосовують в географії економічної діяльності населення; з'ясувати особливості сільського господарського виробництва України впродовж 10-річного періоду.

Хід роботи

Завдання 1. Проаналізуйте структуру продукції сільського господарства за категоріями виробників (*підприємства та господарства населення*) та їх переважання в тих чи інших регіонах України. Проаналізуйте домінування тих чи інших сільськогосподарських виробників у різних регіонах країни (**додаток 6**, табл. 6.1).

Завдання 2. Діаграмою відобразіть структуру посівних площ основних сільськогосподарських культур у 2000 та у 2018 роках (**додаток 6**, табл. 6.2).

Завдання 3. Складіть картосхему розподілу продукції сільського господарства за регіонами станом на 2018 р. З'ясуйте обумовленість регіональних відмінностей в розподілі даного показника (**додаток 6**, табл. 6.3).

Завдання 4. Відобразіть діаграмою рівень рентабельності основних видів продукції сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах станом на 2013 та 2018 рр. (**додаток 6**, табл. 6.4).

Завдання 5. Подати короткий звіт за темою практичної роботи.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7

ТЕМА. РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ

Мета. Виявити особливості географічного районування України за економічними, соціально-економічними та суспільно-географічними показниками. Здійснити порівняння економічних районів України за рядом показників.

Хід роботи

Завдання 1. Ознайомтеся із варіантами економічного, соціально-економічного та суспільно-географічного районування території України, запропонованих різними авторами (**додаток 7**, табл. 7.1.). Виділіть їхні спільні та відмінні риси.

Завдання 2. Відобразіть картографічно варіант економічного районування України, прийнятий Міністерством освіти за основу.

Завдання 3. Заповніть таблицю (**додаток 7**, табл. 7.2) за спектром показників в розрізі дев'яти економічних районів України.

Завдання 4. Проаналізуйте письмово розміщення і спеціалізацію промислових вузлів в економічних районах.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 8

ТЕМА. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ

Мета. Виявити основні форми та тенденції зовнішньоекономічних зв'язків України. З'ясувати географію та динаміку зовнішньої торгівлі України.

Хід роботи

Завдання 1. Вивчити обсяги і структуру зовнішньої торгівлі України (додаток 8, табл. 8.1).

Завдання 2. Відобразити графічно та охарактеризувати динаміку обігу зовнішньої торгівлі України за період з 2000 р. до 2018 р. (додаток 8, табл. 8.2). Складіть структурну діаграму основних торговельних партнерів України станом на 2018 рік. Як ця структура змінилася у порівнянні з 2000 роком.

Завдання 3. Охарактеризувати зовнішню торгівлю послугами (за видами) у 2018 р. (додаток 8, табл. 8.3).

Завдання 4. Виявити соціально-географічні закономірності матеріально-технічного співробітництва України з державами світу.

Перелік теоретичних питань на іспит

1. Предмет економічної та соціальної географії України. Значення курсу.
2. Структура та завдання курсу «Економічна і соціальна географія України».
3. Роль і місце України у світовому господарстві і господарстві Європи.
4. Формування території держави.
5. Сучасний державний та адміністративно-територіальний устрій, форма правління.
6. Оцінка сучасного сусп.-географічного положення України.
7. Розміри території, її конфігурація і компактність з точки зору господарського розвитку.
8. Основні міждержавні транспортні магістралі.
9. Господарський потенціал суміжних країн.
10. Геополітичні аспекти взаємодії з іншими державами.
11. Еколого-географічне положення.
12. Сутність та структура ПРП.
13. Мінерально-сировинні ресурси.
14. Земельні ресурси. Структура землекористування.
15. Водні ресурси. Водогосподарський баланс.
16. Лісові ресурси. Оцінка лісистості території.
17. Рекреаційні ресурси.
18. Географічні проблеми раціонального природокористування.
19. Сучасні тенденції розвитку демографічних процесів в Україні та їх регіональні відміни.
20. Міське та сільське населення України, його динаміка та особливості формування.
21. Трудові ресурси, їх суть та види зайнятості.
22. Раціональне використання трудових ресурсів. Безробіття. Ринок праці.

23. Національний та етнічний склад населення.
24. Георелігійна ситуація в Україні.
25. Загальна характеристика господарства країни.
26. Загальна характеристика промислового розвитку країни.
27. Паливно-енергетичний комплекс.
28. Вугільна промисловість.
29. Нафтова промисловість України
30. Газова промисловість.
31. Електроенергетика.
32. Господарське значення і структура.
33. Чорна металургія.
34. Кольорова металургія.
35. Роль машинобудування в економічному розвитку країни.
36. Галузева і територіальна структура машино-будівного комплексу в Україні.
37. Проблеми і перспективи розвитку галузі.
38. Господарське значення, структура та особливості розміщення галузей хімічної індустрії. Сировинна база.
39. Гірничо-хімічна промисловість, основна хімія і лакофарбова промисловість.
40. Нафтохімічна та гумотехнічна промисловість України.
41. Розвиток хіміко-фармацевтичної промисловості.
42. Проблеми розвитку хімічного комплексу.
43. Особливості сировинної бази та структура лісовиробничого комплексу України.
44. Лісогосподарський підкомплекс.
45. Склад і особливості розміщення деревообробної промисловості.
46. Целюлозно-паперова промисловість.
47. Лісохімічний підкомплекс.
48. Територіальна організація та основні напрями розвитку лісовиробничого комплексу.
49. Структура будівельно-промислового комплексу України
50. Сировинна база будівельно-промислового комплексу України.
51. Особливості розміщення та розвитку основних галузей будівельно-промислового комплексу України.
52. Склад легкої промисловості та її значення.
53. Особливості розміщення галузей легкої промисловості.
54. Територіальна організація текстильної промисловості.
55. Швейна промисловість та її розміщення.
56. Сировинна база й основні центри шкіряно-взуттєвої промисловості.
57. Хутрова галузь.
58. Проблеми і перспективи розвитку легкої промисловості.
59. Харчова промисловість України
60. Господарське значення АПК. Структура комплексу.
61. Сільське господарство та особливості його розміщення.
62. Територіальна структура АПК.
63. Значення, функція і структура транспорту.
64. Поняття “транспортна система”, її зміст.
65. Загальна характеристика основних видів транспорту: залізничного, автомобільного, морського, річкового, трубопровідного та авіаційного.

66. Соціальна сфера
67. Міжнародні економічні зв'язки. Їх. значення.
68. Форми ЗЕД. ЗТ. Спільне підприємництво.
69. Кредитно-фінансові зв'язки. Надання різноманітних видів послуг.
70. Єврорегіони. Спеціальні економічні зони.
71. Суспільно-географічне районування України: сучасний стан.
72. Столичний СГР.
73. Донецький СГР.
74. Придніпровський СГР.
75. Центральний СГР.
76. Подільський СГР.
77. Причорноморський СГР.
78. Північно-Східний СГР.
79. Карпатський СГР.
80. Північно-Західний СГР.

Список рекомендованої літератури

Основна література:

1. Заставний Ф.Д. Географія України: У 2-х книгах. – Львів: Світ, 1994. – 472 с.
2. Соціально-економічна географія України / За ред. проф. Шаблія О.І. – Львів: Світ, 2000. – 680 с.
3. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії. – К.: Знання, 1998. – 415 с.
4. Географія Української РСР / За ред. М.Д. Пістуна і Є.Й. Шиповича. – К.: Вища школа, 1982. – 303 с.
5. Економічна і соціальна географія України (матеріали для практичних і семінарських занять) / Жупанський Я., Березка І., Джаман В. та ін. – Тернопіль, 1998. – 318 с.

Додаткова література:

6. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демогеографічні аспекти. – Чернівці: Рута, 2003. – 392 с.
7. Дністрянський М. С. Політична географія України. Навчальний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 348 с.
8. Дністрянський М. С. Геополітика: Навчальний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 436 с.
9. Заставний Ф. Д. Демографічні втрати населення України. Голодомори, війни, еміграції. – Львів: видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 130 с.
10. Питюрєнко Е.И. Территориальные системы городских поселений Украинской ССР. – К: Наукова думка, 1977. – 205 с.
11. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (теорія, методи, практика). – К., 2000. – 216 с.

12. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил і територіальна організація виробництва. – К., 2002. – 260 с.
13. Географічна енциклопедія України: У 3-х томах / Ред. кол. О. Маринич (відп. ред.) та ін. – К. : УРЕ ім. М.П. Бажана, 1989 – 1993.
14. Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР. – М.: ГУГ и К при Совете Министров СССР, 1978.
15. Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І., Міщенко В.С. та ін. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. – К.: РВПС України, 1999. – 716 с.
16. Масляк П.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Словник-довідник учня з економічної та соціальної географії світу. – К.: Лібра, 1996. – 328 с.
17. Навчальний атлас України. – К.: НВП «Картографія», 1997.
18. Національний атлас України. – К.: Національна академія наук України, 2008.
19. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії. – К.: Вища школа, 1996. – 232 с.
20. Розміщення продуктивних сил України / С.І. Дорогунцов, Ю.І. Пітюренко, Я.Б. Олійник та ін. – К.: КНЕУ, 2005.
21. Статистичний щорічник України за 2013 рік. – К.: Консультант, 2014.
22. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с.
23. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
24. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: Львів. націонал. ун-т ім. І. Франка, 2001. – 744с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Основні геополітичні та економічні характеристики

1.1. Геополітична характеристика

Україна – держава у східній Європі, з півдня омивається Чорним та Азовським морями.

Кількість наявного населення (на 1 січня 2019 року) 42,2 млн (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя).

Територія 603,5 тис.км² (за даними Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру).

Протяжність

із заходу на схід 1316 км

з півночі на південь 893 км

кордонів 6993,63км

Крайні точки

на півночі с. Грем'яч (Чернігівська обл.)

на півдні мис Сарич (Автономна Республіка Крим)

на заході околиця м. Чоп (Закарпатська обл.)

на сході с.Рання Зоря (колишнє с.Червона Зірка (Луганська обл.))

Суміжні держави

Польща; Словаччина; Угорщина; Румунія; Молдова; Російська Федерація; Білорусь.

Клімат

У межах Східноєвропейської рівнини (95% площі), а також середньовисотних Українських Карпат та Кримських гір (5% площі) є, в основному, помірно континентальним, на південному березі Криму має риси субтропічного.

Найбільші річки

(протяжність на території України; км)

Дніпро	1121	Інгулець	549
Дністер	925	Псел	520
Південний Буг	806	Случ	451
Сіверський Донець	700	Стир	424
Горинь	577	Західний Буг	401
Десна	575	Оріль	346

Найбільші озера і лимани

(км² водного дзеркала)

<i>Озера</i>		<i>Лимани</i>	
Ялпуг	149	Дніпровський	800
Кагул	90	Утлюцький	700
Кугурлуй	82	Дністровський	360
Сасик	75,3	Сасик (Кундук)	210
Катлабуг	68	Молочний	168
		Бузький	162
		Тилігульський	80

Найбільші гірські вершини

(м)

Українські Карпати		Кримські гори	
Говерла	2061	Роман-Кош	1545
Бребенескул	2032	Демір-Капу	1540
Петрос	2020	Зейтін-Кош	1534
Гутин Томнатик	2016	Кемаль-Егерек	1530
Ребра	2001	Еклізі-Бурун	1527
Піп Іван	1936	Ангара-Бурун	1453

Державний устрій

28 червня 1996 року була прийнята Конституція, згідно з якою Україна є республікою. До її складу входять Автономна Республіка Крим і 24 адміністративні області, міста Київ та Севастополь. Ці міста мають спеціальний статус, який визначається законами України.

Главою держави є Президент, який виступає від її імені. Він обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на 5 років і не більше ніж на два строки підряд.

Єдиним органом законодавчої влади є парламент – Верховна Рада України. Вищий орган у системі органів виконавчої влади – Кабінет Міністрів України. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в державі є народ.

Головне державне свято – День незалежності України 24 серпня.

Таблиця 1.1.

Кількість адміністративно-територіальних одиниць за регіонами

(за даними офіційного веб-сайту Верховної Ради України станом на 1 січня 2019 року)

	Райони	Об'єднані територіальні громади	Міста		Райони у містах	Селища міського типу	Сільські населені пункти
			усього	у т.ч. спеціального статусу, республіканського та обласного значення			
	1	2	3	4	5	6	7
Україна	490	686	461	189	108	883	28376
АР Крим	14	-	16	11	3	56	947
області:		35					
Вінницька	27		18	6	-	29	1457
Волинська	16	41	11	4	-	22	1054
Дніпропетровська	22	56	20	13	18	46	1435
Донецька	18	10	52	28	21	131	1115
Житомирська	23	47	12	5	2	43	1613
Закарпатська	13	6	11	5	-	19	578
Запорізька	20	36	14	5	7	22	914
Івано-Франківська	14	28	15	6	-	24	765
Київська	25	9	26	13	-	30	1126
Кіровоградська	21	5	12	4	2	27	991
Луганська	18	9	37	14	4	109	780
Львівська	20	25	44	9	6	34	1850
Миколаївська	19	28	9	5	4	17	885

Продовження таблиці 1.1.	1	2	3	4	5	6	7
Одеська	26	26	19	9	4	33	1123
Полтавська	25	44	16	6	5	20	1805
Рівненська	16	28	11	4	-	16	999
Сумська	18	34	15	7	2	20	1455
Тернопільська	17	39	18	4	-	17	1023
Харківська	27	17	17	7	9	61	1673
Херсонська	18	24	9	4	3	31	658
Хмельницька	20	39	13	6	-	24	1414
Черкаська	20	31	16	6	2	14	824
Чернівецька	11	27	11	2	-	8	398
Чернігівська	22	42	16	4	2	29	1465
Міста:							
Київ	-	-	1	1	10	-	-
Севастополь ¹	-	-	2	1	4	1	29

Включаючи з м. Інкерман, смт Кача і сільські ради, підпорядковані міській раді

Таблиця 1.2.

Кількість релігійних організацій

(за даними Міністерства культури України; на 1 січня 2019 року)

	2001	2006	2011	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Усього	24311	30507	33977	34586	37209	35317	35709	35919	36184	36739
центри управління (спархії, дієцезії)	241	299	362	375	386	379	378	380	384	391
громади	23400	29262	32521	33099	35646	33781	34183	34385	34637	35162
монастирі	277	386	459	471	519	516	516	515	522	531
місії	214	309	357	360	369	365	359	365	367	368
братства	53	76	78	80	83	78	75	72	72	83
духовні навчальні заклади	126	175	200	201	206	198	198	202	202	204
Кількість священнослужителів	22626	28431	30199	30880	32456	31781	31851	31451	31952	32619
Кількість недільних шкіл	7684	12522	12762	12899	13104	12406	12171	12922	13282	13195

Із кількості зареєстрованих релігійних організацій на початок 2019 року налічувалось: православних – 19765, католицьких – 5241, протестантських – 10613, громад іудейського віросповідання – 368, громад мусульман – 277, організацій східних культів – 165, інших організацій – 310. Крім того, діяло 1327 незареєстрованих релігійних організацій.

Таблиця 1.3.

Кількість легалізованих об'єднань громадян

	Легалізовані об'єднання громадян	
	1999 р.	2013 р.
	1	2
Політичні партії	90	199
Громадські організації	1118	67155
громадські рухи	3	315
об'єднання національних та дружніх зв'язків	81	2290
молодіжні організації	39	5450

Продовження таблиці 1.3.	1	2
з них студентські	11	322
дитячі організації	8	1610
жіночі організації	28	1381
об'єднання ветеранів та інвалідів	33	4183
з них об'єднання ветеранів та інвалідів війни	12	940
об'єднання професійної спрямованості	199	6726
організації (товариства) охорони природи (екологічні)	29	1968
організації (товариства) охорони пам'ятників історії та культури	2	589
оздоровчі та фізкультурно-спортивні об'єднання	154	11900
об'єднання захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС	24	548
науково-технічні товариства, творчі об'єднання	111	826
освітні, культурно-виховні об'єднання	108	4049
інші громадські організації	299	25320
Громадські спілки	47	599
Професійні спілки	-	5746
Об'єднання профспілок	-	1133
Благодійні організації	-	10482

Таблиця 1.4.

Основні соціально-економічні показники

	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Валовий внутрішній продукт, <i>млн.29.грн.</i>	176,1	457,3	1120,6	1522,7	1586,9	1988,5	2385,4	2983,9	3558,7
у розрахунку на одну особу, <i>млн..</i>	3582	9709	24429	33473	36904	46413	55899	70233	84190
Основні засоби (у фактичних цінах на кінець року), <i>млн.29.грн.</i>	829	1276	6649	10401	13752	7641	8177	7734	...
Доходи населення, <i>млн..грн.</i>	128,7	381,4	1101,2	1548,7	1516,8	1772,0	2051,3	2652,1	3219,5
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року), %	125,8	110,3	109,1	100,5	124,9	143,3	112,4	113,7	109,8
Індекс цін виробників промислової продукції (грудень до грудня попереднього року), %	120,8	109,5	118,7	101,7	131,8	125,4	135,7	116,5	114,2
Індекс цін реалізації продукції млн.2929кого-подарськими підприємствами (до попереднього року), %	155,8	108,1	130,0	97,1	124,3	154,5	109,0	111,5	109,3
Зведений бюджет, <i>млн.29. млн..</i>	49,1	134,2	314,5	442,8	456,1	652,0	782,9	1017,0	1184,3
дефіцит / профіцит бюджету	-1,0	7,8	64,7	63,6	72,0	30,9	54,8	42,1	67,8
Обсяг реалізованої продукції промисловості (у фактичних цінах), <i>млн.29. млн..</i>	1065,8	1354,1	1428,8	1776,6	2158,0	2625,9	3018,1
Капітальні інвестиції, <i>млн.29. млн..</i>	...	111,2	189,1	267,7	219,4	273,1	359,2	448,5	578,7
Введення в експлуатацію загальної площі житла, <i>млн.. м²</i>	5,6	7,8	9,3	11,2	9,7	11,0	9,4	9,2	8,7

Продовження таблиці 1.4.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Перевезення вантажів усіма видами транспорту, <i>млрд. т</i>	1,5	1,8	1,8	1,8	1,6	1,5	1,5	1,6	1,6
Відправлення пасажирів транспортом загального користування, <i>млрд.</i>	7,8	8,2	6,8	6,6	5,9	5,2	4,9	4,6	4,5
Обсяг реалізованих послуг, <i>млрд. грн.</i>	-	56,7	120,9	203,8	224,6	257,1	303,4	324,8	357,1
Експорт товарів і послуг, <i>млрд. дол. США</i>	18,0	40,2	62,8	76,5	64,1	46,8	45,1	52,6	57,3
Імпорт товарів і послуг, <i>млрд. дол. США</i>	15,1	39,1	66,2	84,6	60,8	43,0	44,6	55,1	63,5
Кількість постійного населення (на кінець року), <i>млн. осіб</i>	48,7	46,7	45,6	45,2	42,8	42,6	42,4	42,2	42,0
Природний приріст, скорочення (-) населення, <i>тис. осіб</i>	-373,0	-355,9	-200,5	-158,7	-166,4	-183,0	-186,6	-210,1	-251,8
Кількість зайнятих, <i>тис. осіб</i>	20175,0	20680,0	20266,0	20404,1	18073,3	16443,2	16276,9	16156,4	16360,9
Кількість безробітних (за методологією МОП), <i>тис. осіб</i>	2655,8	1600,8	1785,6	1576,5	1847,6	1654,7	1678,2	1698,0	1578,6
Рівень безробіття (за методологією МОП), %	11,6	7,2	8,1	7,2	9,3	9,1	9,3	9,5	8,8
Середньомісячна номінальна заробітна плата, <i>грн.</i>	230	806	2239	3265	3480	4195	5183	7104	8865

Додаток 2

Таблиця 2.1.

Компонентна структура природно-ресурсного потенціалу в економічних регіонах та областях України

Регіони	Сумарний потенціал	Потенціал ресурсів, %						Валовий регіональний продукт (2012 р.) % від сумарного в Україні
		мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природних рекреаційних	
області	% від сумарного в Україні	2	3	4	5	6	7	8
Східний	49,4	50,9	8,4	32,7	1,4	0,4	6,2	42,4
Дніпропетровська	10,9	68,9	4,8	21,3	0,3	0,4	4,3	10,1
Донецька	12,3	72,8	4,8	16,8	0,4	0,1	5,1	11,7
Запорізька	3,9	20,4	20,1	49,7	0,7	0,7	8,4	3,8
Кіровоградська	3,0	10,8	11,9	70,3	1,6	0,6	4,8	1,5
Луганська	8,8	73,8	6,8	13,8	0,8	0,2	4,6	4
Полтавська	3,5	11,5	11,0	68,1	2,9	1,1	5,4	3,9
Сумська	2,7	3,4	15,9	65,3	7,6	0,6	6,7	1,7

Продовження таблиці 2.1.	1	2	3	4	5	6	7	8
Харківська	4,3	14,2	11,4	54,6	3,9	0,5	15,3	5,6
Західний	35,1	6,6	17,1	55,0	9,3	0,5	5,1	27,2
Вінницька	3,6	2,1	9,7	79,1	3,5	0,4	5,1	2,3
Волинська	1,7	1,0	18	55,2	16,2	0,7	9,2	1,4
Житомирська	2,9	5,5	15,9	59,8	12,6	0,1	9,5	1,7
Закарпатська	2,5	3,0	31,5	19,4	17,4	0,5	28,6	1,5
Івано-Франк.	2,2	7,5	33,3	24,1	17,6	0,2	17,4	2,2
Київська	4,0	3,8	12,3	59,5	5,5	0,7	18,4	4,8
Львівська	3,7	22,5	22,7	29,2	11,1	0,2	14,3	4,2
Рівненська	1,8	5,0	16,4	55,0	16,1	0,1	6,8	1,5
Тернопільська	2,1	1,2	13,6	75,0	4,7	0,9	5,3	1,2
Хмельницька	2,7	3,5	13,8	72,6	3,8	1,0	5,9	1,8
Черкаська	3,0	5,8	12,7	67,7	4,6	0,2	8,3	2,1
Чернігівська	3,6	10,8	12,9	59,1	6,7	0,6	9,5	1,6
Чернівецька	1,3	5,2	18,3	50,0	12,6	0,3	13,7	0,9
Південний	15,5	5,1	18,7	57,4	1,3	1,0	16,9	10,8
Кримська	6,0	10,0	19,3	39,0	1,8	0,5	29,6	3
Миколаївська	2,9	2,8	23,2	66,7	0,5	1,0	5,9	2
Одеська	3,7	1,8	11,1	71,8	1,3	0,5	13,5	4,4
Херсонська	2,9	1,6	22,7	67,1	1,0	1,0	6,4	1,3
Всього	100,0	28,3	13,1	44,4	4,2	0,5	9,5	80,4¹

¹ не враховуючи міст Київ та Севастополь

Додаток 3

Таблиця 3.1.

Кількість наявного населення України з 1913 р.

Роки	Усього, млн. осіб	У тому числі		До заг. кількості населення, %	
		міське	сільське	міське	сільське
	1	2	3	4	5
1913	35,2	6,8	28,4	19,3	80,7
1939	40,5	13,6	26,9	33,9	66,4
1959	41,9	19,2	22,7	45,8	54,2
1961	43,1	20,6	22,5	47,8	52,2
1966	45,5	23,3	22,2	51,2	48,8
1970	47,1	25,7	21,4	54,5	45,5
1976	49,2	29,1	20,1	59,2	40,8
1979	49,8	30,5	19,3	61,3	38,7
1981	50,1	31,3	18,8	62,5	37,5

Продовження таблиці 3.1.	1	2	3	4	5
1986	51,0	33,3	17,7	65,3	34,7
1989	51,7	34,6	17,1	66,9	33,1
1991	51,9	35,1	16,8	67,5	32,5
1996	51,3	34,8	16,5	67,8	32,2
2001	48,9	32,9	16,0	67,4	32,6
2002	48,5	32,6	15,9	67,2	32,8
2003	48,0	32,3	15,7	67,3	32,7
2004	47,6	32,1	15,5	67,5	32,5
2005	47,3	32,0	15,3	67,7	32,3
2006	46,9	31,9	15,0	67,9	32,1
2007	46,6	31,8	14,8	68,1	31,9
2008	46,4	31,7	17,7	68,3	31,7
2009	46,1	31,6	17,6	68,5	31,5
2010	46,0	31,5	14,5	68,6	31,4
2011	45,8	31,5	14,3	68,7	31,3
2012	45,6	31,4	14,2	68,8	31,2
2013	45,6	31,4	14,2	68,9	31,1
2014	45,4	31,3	14,1	69,0	31,0
2015	42,9	29,7	13,2	69,1	30,9
2016	42,8	29,6	13,2	69,2	30,8
2017	42,6	29,5	13,1	69,2	30,8
2018	42,4	29,4	13,0	69,3	30,7
2019	42,2	29,3	12,9	69,4	30,6

Таблиця 3.2.

Кількість наявного населення за регіонами (станом на 1 січня вказаного року)

Адміністративні одиниці	Кількість населення, тис. осіб	Міське населення, %	Щільність населення, осіб/км ²	Кількість населення, тис. осіб	Міське населення, %	Щільність населення, осіб/км ²	Кількість населення, тис. осіб	Міське населення, %	Щільність населення, осіб/км ²
	2010 року			2014 року			2019 року		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Україна	46029,3	68,5	77	45245,9	68,9	76	42153,2	69,41	69,82
АР Крим	1965,6	62,9	76	1988,5	62,8	75
Вінницька	1654,9	49,1	63	1611,1	50,2	61	1560,4	51,38	58,85
Волинська	1036,5	51,5	51	1038,6	52,1	52	1035,3	52,22	51,4
Дніпропетровська	3363,6	83,5	106	3289,1	83,5	104	3206,5	83,91	100,47
Донецька	4481,8	90,5	171	4331,0	90,6	165	4165,9*	90,82*	157,1*
Житомирська	1290,2	57,6	44	1263,3	58,4	43	1220,2	59,12	40,9
Закарпатська	1243,3	37,1	97	1254,0	37,2	98	1256,8	37,09	98,36
Запорізька	1815,5	76,8	67	1775,0	77,1	66	1705,8	77,33	62,76
Івано-Франківська	1380,3	43,1	99	1379,4	43,4	99	1373,3	44,20	98,6
Київська	1723,7	60,9	62	1719,7	61,8	61	1768,0	62,07	62,85
Кіровоградська	1022,5	61,6	42	981,2	62,4	41	945,5	63,24	38,46
Луганська	2320,9	86,6	88	2234,9	86,8	85	2151,8*	87,00*	80,64*
Львівська	2549,7	60,6	117	2520,0	60,9	116	2522,0	60,97	115,51
Миколаївська	1192,3	67,6	49	1167,7	67,8	48	1131,1	68,44	45,98
Одеська	2389,5	66,6	72	2385,4	66,9	72	2380,3	67,03	71,46
Полтавська	1505,3	60,7	53	1450,4	61,4	51	1400,5	62,35	48,71
Рівненська	1151,0	47,7	57	1157,8	47,8	58	1157,3	47,49	57,73
Сумська	1177,9	67,0	50	1130,8	67,9	48	1081,4	69,15	45,37
Тернопільська	1090,9	43,5	79	1070,1	44,1	78	1045,9	45,29	75,66

Продовження таблиці 3.2.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Харківська	2772,0	79,9	89	2721,6	80,3	87	2675,6	81,04	85,17
Херсонська	1096,2	61,1	39	1071,1	61,2	38	1037,6	61,33	36,46
Хмельницька	1337,4	54,2	65	1303,8	55,5	64	1264,7	57,09	61,31
Черкаська	1299,5	55,8	63	1256,3	56,4	61	1206,4	56,70	57,72
Чернівецька	935,3	41,8	112	905,4	42,5	112	904,4	43,20	111,69
Чернігівська	1115,5	62,1	36	1058,3	63,5	34	1005,7	65,19	31,56
м. Київ	2769,6	100,0	3729	2827,4	100,0	3405	2950,8	100,0	3517,07
м. Севастополь	379,8	93,9	439	383,9	93,8	444

*Дані наведено станом на 1 квітня 2014 року

Таблиця 3.3.

Міста республіканського та обласного підпорядкування

Області, АР Крим	Назва міста
<i>Міста республіканського підпорядкування</i>	
Київ	
Севастополь	
<i>Міста обласного підпорядкування</i>	
Автономна Республіка Крим	Алушта Арм'янськ Джанкой Євпаторія Керч Красноперекопськ Саки Сімферополь Судак Феодосія Ялта
<i>Області</i>	
Вінницька	Вінниця Жмеринка Козятин Ладижин Могилів-Подільський Хмільник
Волинська	Володимир-Волинський Ковель Луцьк Нововолинськ
Дніпропетровська	Вільногірськ Кам'янське Дніпро Жовті Води Кривий Ріг Марганець Нікополь Новомосковськ Покров Павлоград Першотравенськ Синельникове Тернівка

Донецька	Авдіївка Бахмут Вугледар Горлівка Дебальцеве Добропілля Донецьк Докучаєвськ Дружківка Єнакієво Жданівка Костянтинівка Краматорськ Лиман Покровськ Макіївка Маріуполь Мирноград Новгородівка Селідове Сніжне Торецьк Харцизьк Хрестівка Чистякове Шахтарськ Ясинувата
Житомирська	Бердичів Житомир Коростень Малин Новоград-Волинський
Закарпатська	Берегове Мукачеве Ужгород Хуст Чоп
Запорізька	Бердянськ Запоріжжя Мелітополь Токмак Енергодар
Івано-Франківська	Івано-Франківськ Калуш Коломия Яремче
Київська	Біла Церква Березань Бориспіль Бровари Буча Васильків Ірпінь Обухів Переяслав-Хмельницький Прип'ять Ржищів Славутич Фастів
Кіровоградська	Олександрія Знам'янка Кропивницький

	Світловодськ
Луганська	Алчевськ Антрацит Брянка Голубівка Довжанськ Хрустальний Сорокине Кадіївка Лисичанськ Луганськ Первомайськ Ровеньки Рубіжне Сєвєродонецьк
Львівська	Борислав Дрогобич Львів Моршин Новий Розділ Самбір Стрий Трускавець Червоноград
Миколаївська	Вознесенськ Миколаїв Очаків Первомайськ Южноукраїнськ
Одеська	Білгород-Дністровський Ізмаїл Чорноморськ Подільськ Одеса Теплодар Южне
Полтавська	Горішні Плавні Кременчуг Лубни Миргород Полтава
Рівненська	Дубно Вараш Острог Рівне
Сумська	Охтирка Глухів Конотоп Лебедин Ромни Суми Шостка
Тернопільська	Тернопіль
Харківська	Ізюм Куп'янськ Лозова Люботин Первомайський Харків Чугуїв
Херсонська	Каховка Нова Каховка

	Херсон
Хмельницька	Кам'янець-Подільський Нетішин Славута Старокостянтинів Хмельницький Шепетівка
Черкаська	Ватутіне Золотоноша Канів Сміла Умань Черкаси
Чернівецька	Новодністровськ Чернівці
Чернігівська	Ніжин Прилуки Чернігів

Таблиця 3.4.

Розподіл населення України на вікові групи за відношенням до праці

(тис.осіб)

Показники	1959	1970	1979	1989	1999	2006	2008	2010
Всього	41869,0	47126,5	49609,3	51452,0	49850,9	46465,7	45963,4	45598,2
<i>У тому числі</i>								
У віці молодшому за працездатний	11332,5	12539,3	11458,5	11828,3	10035,4	7218,1	7005,0	6975,7
У працездатному віці	24883,1	26246,7	28805,4	28721,6	28199,3	28140,0	27846,9	27369,1
У віці старшому за працездатний	5653,4	8340,6	9337,7	10895,3	11616,2	11107,6	11111,4	11253,4

Таблиця 3.5.

Розподіл населення України за економічною активністю, статтю та місцем проживання (у 2018 році)

(у віці 15-70 років, тис.осіб)

	Усього	У тому числі			
		жінки	чоловіки	міське населення	сільське населення
Економічно активне населення	17939,5	8546,1	9393,4	12334,8	5604,7
працездатного віку	17296,2	8213,9	9082,3	11909,2	5387,0
старше працездатного віку	643,3	332,2	311,1	425,6	217,7
Зайняті	16360,9	7910,7	8450,2	11271,7	5089,2
працездатного віку	15718,6	7579,1	8139,5	10847,1	4871,5
старше працездатного віку	642,3	331,6	310,7	424,6	217,7
Безробітні	1578,6	635,4	943,2	1063,1	515,5
працездатного віку	1577,6	634,8	942,8	1074,4	502,0
старше працездатного віку	1,0	0,6	0,4	1,0	0,0
Економічно неактивне населення	10724,8	6512,3	4212,5	7079,9	3644,9
працездатного віку	6486,4	3918,6	2567,8	4133,8	2352,6
старше працездатного віку	4238,4	2593,7	1644,7	2946,1	1292,3

Таблиця 3.6.

Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності*(тис. осіб)*

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Усього	20404,1	18073,3	16443,2	16276,9	16156,4	16360,9
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	3577,5	3091,4	2870,6	2866,5	2860,7	2937,6
Промисловість	3274,8	2898,2	2573,9	2494,8	2440,6	2426,0
Будівництво	888,8	746,4	642,1	644,5	644,3	665,3
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4556,2	3965,7	3510,7	3516,2	3525,8	3654,7
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1221,2	1113,4	998,0	997,2	991,6	995,1
Тимчасове розміщування й організація харчування	357,8	309,1	277,3	276,7	276,3	283,0
Інформація та телекомунікації	312,2	284,8	272,9	275,2	274,1	280,3
Фінансова та страхова діяльність	318,1	286,8	243,6	225,6	215,9	214,0
Операції з нерухомим майном	332,3	286,1	268,3	255,5	252,3	259,4
Професійна, наукова та технічна діяльність	527,4	456,0	422,9	428,1	415,8	437,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	367,6	334,3	298,6	304,3	297,9	304,3
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	1025,3	959,5 ¹	974,5 ¹	973,1	979,7	939,3
Освіта	1690,9	1587,7	1496,5	1441,4	1423,4	1416,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1256,7	1150,5	1040,7	1030,4	1013,6	995,4
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	240,7	221,2	207,9	201,6	199,8	196,9
Інші види економічної діяльності	456,6	382,2	344,7	345,8	344,6	355,2

¹ Враховано кількість тимчасових працівників, які були залучені до підготовки та проведення виборів: у 2012 році – до Верховної Ради України; у 2014 році – Президента України та до Верховної Ради України; у 2015 році – депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів.

Додаток 4

Таблиця 4.1.

Основні показники розвитку промисловості

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Обсяг реалізованої продукції промисловості (у фактичних цінах), млрд.грн.	11322,4	1428,8	1776,7	2158,0	2625,9	3045,2
Рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, %	3,0	1,6	0,9	4,2	6,8	6,3
Частка збиткових підприємств, %	36,7	36,7	27,1	27,2	28,2	27,2
Середньорічна кількість штатних працівників у промисловості, тис.осіб	2673	2297	2040	1960	1894	1851
Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників у промисловості, грн.	3763	3988	4789	5902	7631	9633

Таблиця 4.3.

Індекси обсягу продукції промисловості за регіонами

Відсотків до попереднього року

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна	99,5	95,7	89,9	87,0	102,8	100,4	101,6
АР Крим	98,7	100,8
Вінницька	107,1	110,4	105,4	104,0	105,3	108,2	99,2
Волинська	94,5	102,9	103,2	98,6	100,2	105,7	102,2
Дніпропетровська	102,2	98,5	92,5	92,1	99,3	100,1	103,0
Донецька	94,6	93,6	68,5	65,4	106,4	89,1	102,6
Житомирська	116,6	113,4	107,1	110,0	105,7	109,5	97,5
Закарпатська	101,4	96,9	106,1	79,7	105,9	100,3	105,1
Запорізька	96,8	97,1	96,8	95,3	96,9	106,2	103,6
Івано-Франківська	101,2	95,3	98,9	89,1	95,5	112,0	110,3
Київська	96,8	99,1	101,6	93,0	106,2	110,3	102,0
Кіровоградська	107,5	106,6	100,8	82,9	120,3	105,5	102,2
Луганська	92,5	91,1	58,0	34,0	139,0	69,0	83,0
Львівська	101,6	101,2	97,2	98,5	99,3	106,0	102,4
Миколаївська	99,5	96,5	101,4	91,1	110,5	101,5	104,0
Одеська	96,9	100,6	99,7	96,1	109,2	112,2	92,4
Полтавська	100,0	94,7	92,9	96,2	100,1	98,9	101,5
Рівненська	96,7	91,4	103,7	100,3	98,1	109,3	95,6
Сумська	95,6	107,0	88,1	98,4	91,2	101,7	110,3
Тернопільська	102,1	99,5	116,5	92,1	110,3	108,5	98,2
Харківська	97,6	94,5	94,8	88,2	105,8	106,1	102,9
Херсонська	104,7	92,4	96,4	98,1	102,0	103,2	101,1
Хмельницька	101,2	97,6	97,8	95,7	104,7	101,6	95,3
Черкаська	94,9	95,2	94,7	90,8	106,3	99,1	102,3
Чернівецька	86,8	103,7	92,9	98,3	96,9	106,7	105,8
Чернігівська	98,1	89,6	97,2	91,2	105,8	96,5	99,2
м. Київ	95,9	89,9	85,9	94,6	104,4	95,8	98,1
м. Севастополь	95,0	112,7

Таблиця 4.4.

Виробництво окремих видів продукції добувної промисловості і розроблення кар'єрів

(млн.т)

	Вугілля кам'яне	Торф (в умовній вологості) неагломерований паливний	Нафта сира (включаючи газовий конденсат природний)	Газ природний, скраплений або в газоподібному стані, млрд.м	Концентрати залізорудні неагломеровані
1990	...	1,6	5,3	28,1	77,9
2000	62,4	0,4	3,7	17,9	42,6
2013	64,2	0,5	3,1	21,3	70,4
2015	30,2	0,5	2,5	19,9	66,9
2016	31,6	0,5	2,3	20,0	62,9
2017	24,2	0,5	2,2	20,5	60,6
2018	26,3	0,5	2,3	20,8	60,5

Таблиця 4.5.

Потужність електростанцій і виробництво електроенергії

Роки	Усі електростанції		У тому числі							
			Гідроелектростанції (ГЕС, ГАЕС)		Теплові (ТЕС, ТЕЦ)		атомні		інші (вітрові, сонячні)	
	потужність, млн. кВт	Виробництво електроенергії, млрд. кВт. год	потужність, млн. кВт	виробництво електроенергії, млрд. кВт. год	Потужність, млн.кВт	виробництво електроенергії, млрд. кВт. год	потужність, млн. кВт	Виробництво електроенергії, млрд. кВт. год	потужність, млн. кВт	виробництво електроенергії, млрд. кВт. год
1990	55,6	298,5	4,7	10,7	37,1	211,6	13,8	76,2	-	-
2000	52,9	171,4	4,7	11,5	36,3	82,6	11,8	77,3	0,0	0,0
2010	54,6	188,8	5,5	13,2	35,2	86,5	13,8	89,2	0,1	0,1
2013	55,9	194,4	5,5	14,5	35,6	95,5	13,8	83,2	1,0	1,2
2016	59,2	147,8	6,2	9,0	38,1	61,2	13,8	75,9	1,1	1,6
2018	51,5	148,3	6,2	11,8	29,4	54,9	13,8	79,4	2,1	2,4

Таблиця 4.6.

Використання палива за окремими видами економічної діяльності у 2018 році

	Спожито	Частка споживання за окремими видами економічної діяльності				
		Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	Промисловість	Будівництво	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Підприємства та організації інших видів діяльності
Усього, млн. т ум. палива	109,6	2,9	73,3	0,5	4,6	2,2
Вугілля, млн. т	45,4	0,3	98,4	0,0	0,1	0,6
Газ природний, млрд. м ³	31,6	1,0	55,3	0,1	6,6	2,5
Нафта сира (включаючи газовий конденсат), млн. т	3,0	0,0	99,8	0,0	0,0	0,1
Бензин моторний, тис. т	1767,2	7,1	7,6	1,7	3,1	11,0
Газойлі (паливо дизельне), тис. т	5366,1	28,8	16,7	4,1	23,9	6,6
Мазути паливні важкі, тис. т	244,4	0,6	88,6	1,7	6,0	3,1
Гас, тис. т	301,4	0,2	2,4	0,0	96,8	0,6
Пропан і бутан скраплені, тис. т	1014,1	4,6	9,5	0,6	1,8	4,3
Оливи та мастила нафтові; дистильати нафтові важкі, тис.т	216,8	9,0	80,5	1,7	7,6	1,2
Брикети, котуни та подібні види твердого палива з вугілля, тис. т	3,9	0,1	53,5	7,1	0,1	47,2
Торф неагломерований паливний, тис. т ум. вологості	482,2	0,0	99,3	0,0	0,0	0,7
Дрова для опалення, тис. м ³ щільних	4187,0	6,2	25,5	0,5	0,9	20,0
Паливні брикети та гранули з деревини та іншої природної сировини, тис.т	424,2	3,3	73,5	0,6	2,0	19,7

Таблиця 4.7.

Споживання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти

	2000	2004	2008	2010	2013	2016	2018
Вугілля, млн. т	63,3	65,9	70,4	67,8	71,3	48,7	45,4
Газ природний, млрд. м ³	68,4	71,1	63,5	55,9	49,7	34,0	31,6
Нафта сира (включаючи газовий конденсат), млн. т	9,4	22,4	10,8	11,3	3,9	2,7	3,0
Бензин моторний, млн. т	2,9	3,7	5,1	4,6	4,02	2,2	1,8
Газойлі (паливо дизельне), млн. т	4,9	5,6	6,2	5,7	6,2	5,0	5,4
Мазути паливні важкі, млн. т	1,2	0,7	1,2	0,8	2,0	0,7	0,2
Гас, млн. т	0,2	0,1	0,4	0,3	1,4	0,2	0,3
Торф неагломерований паливний, млн. т умовної вологості	0,4	0,4	0,3	0,4	4,5	0,5	0,5
Дрова для опалення, млн. м ³ щільних	2,6	3,0	2,7	2,5	2,8	3,8	4,2

Додаток 5

Таблиця 5.1.

Виробництво окремих видів продукції металургійного виробництва

(млн.т)

	Чавун переробний і дзеркальний у чушках, болванках чи формах первинних інших	Сталь без напівфабрикатів, отриманих безперервним литтям	Напівфабрикати, отримані безперервним литтям	Труби та трубки, профілі порожнисті, зі сталі
1990	41,9	48,5	4,1	6,5
2000	25,3	25,8	6,0	1,7
2010	27,3	17,5	15,8	2,0
2013	29,1	15,1	18,1	1,8
2014	24,8	12,7	14,7	1,6
2015	21,9	11,2	11,9	1,0
2016	23,6	11,2	13,2	1,0
2017	19,8	10,8	10,4	1,2
2018	20,5	-	-	-

Таблиця 5.2.

Виробництво окремих видів продукції машинобудування

(тис.шт.)

	1990	2000	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	1	2	3	4	5	6	7	8
Трактори для сільського та лісового господарства	106	4,0	2,9	2,7	2,8	3,3	3,3	2,4
Сівалки, саджалки та машини розсадосадильні	57,1	2,0	5,6	4,4	4,2	4,8	5,3	3,8
Приймачі телевізійні інші, поєднані або не поєднані з радіоприймачем або з пристроєм, який записує чи відтворює звук або зображення	3774	62,4	319	438	к ¹	к	к	к

Продовження таблиці 5.2.	1	2	3	4	5	6	7	8
Лампи електричні <i>млн.шт.</i>	411	170	168	144	118	109	70,7	к
Машини пральні та машини для сушіння одягу побутові	788	125	225	220	270	356	326	341
Автомобілі легкові	156	17,1	45,8	25,9	к	к	к	к
Автобуси	12,6	3,5	2,6	1,0	1,0	0,6	0,9	1,0
Автокрани, <i>шт.</i>	3698	56	к	к	-	-	-	-
Велосипеди двоколісні та інші, не обладнані двигуном (включаючи велосипеди триколісні для перевезення вантажів)	1984	19,4	106	103	112	128	94,8	142

к¹ - дані не оприлюднюються з метою забезпечення вимог Закону України “Про державну статистику” щодо конфіденційності статистичної інформації

Додаток 6

Таблиця 6.1.

Структура продукції сільського господарства за категоріями виробників за регіонами у 2018 році

(відсотків)

	Продукція сільського господарства			Продукція рослинництва			Продукція тваринництва		
	Господарства усіх категорій	у тому числі		Господарства усіх категорій	у тому числі		Господарства усіх категорій	у тому числі	
		Підприємства	Господарства населення		Підприємства	Господарства населення		Підприємства	Господарства населення
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Україна	100,0	58,8	41,2	100,0	62,8	37,2	100,0	47,5	52,5
Автономна Республіка Крим
Вінницька	100,0	67,1	32,9	100,0	68,1	31,9	100,0	64,8	35,2
Волинська	100,0	44,7	55,3	100,0	43,9	56,1	100,0	46,0	54,0
Дніпропетровська	100,0	61,6	38,4	100,0	57,9	42,1	100,0	70,9	29,1
Донецька	100,0	56,1	43,9	100,0	53,5	46,5	100,0	61,0	39,0
Житомирська	100,0	46,9	53,1	100,0	57,3	42,7	100,0	17,9	82,1
Закарпатська	100,0	8,7	91,3	100,0	15,3	84,7	100,0	1,8	98,2
Запорізька	100,0	54,6	45,4	100,0	59,8	40,2	100,0	36,7	63,3
Івано-Франківська	100,0	34,1	65,9	100,0	37,5	62,5	100,0	30,2	69,8
Київська	100,0	69,9	30,1	100,0	66,6	33,4	100,0	75,9	24,1
Кіровоградська	100,0	60,4	39,6	100,0	67,3	32,7	100,0	22,4	77,6
Луганська	100,0	59,4	40,6	100,0	65,9	34,1	100,0	19,0	81,0
Львівська	100,0	41,2	58,8	100,0	44,6	55,4	100,0	35,5	64,5
Миколаївська	100,0	59,1	40,9	100,0	67,6	32,4	100,0	16,5	83,5
Одеська	100,0	59,6	40,4	100,0	67,5	32,5	100,0	14,7	85,3
Полтавська	100,0	66,2	33,8	100,0	68,4	31,6	100,0	57,4	42,6
Рівненська	100,0	37,0	63,0	100,0	41,3	58,7	100,0	27,4	72,6
Сумська	100,0	70,4	29,6	100,0	77,9	22,1	100,0	36,8	63,2
Тернопільська	100,0	58,0	42,0	100,0	65,3	34,7	100,0	33,8	66,2
Харківська	100,0	56,2	43,8	100,0	59,6	40,4	100,0	42,7	57,3

Продовження таблиці 6.1.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Херсонська	100,0	53,0	47,0	100,0	56,6	43,4	100,0	36,8	63,2
Хмельницька	100,0	62,6	37,4	100,0	69,0	31,0	100,0	41,6	58,4
Черкаська	100,0	76,7	23,3	100,0	74,4	25,6	100,0	80,7	19,3
Чернівецька	100,0	24,4	75,6	100,0	26,9	73,1	100,0	19,6	80,4
Чернігівська	100,0	73,1	26,9	100,0	78,7	21,3	100,0	46,4	53,6
Севастополь

Таблиця 6.2.

Посівні площі основних сільськогосподарських культур у 2000 і 2018 роках

(тис. га)

	Уся посівна площа	У тому числі				
		зернові культури	цукрові буряки (фабричні)	соняшник	картопля	овочі відкритого ґрунту (без насінників)
2000	27173	13646	856	2943	1629	538
2018	27699	14839	276	6117	1319	433

Таблиця 6.3.

Розподіл продукції сільського господарства за регіонами

	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	індекс продукції с/г до попереднього року								
Україна	109,8	100,1	98,5	113,3	102,2	95,2	106,3	97,8	108,1
Автономна Республіка Крим	113,5	105,4	96,1	101,2
Вінницька	112,6	102,5	100,0	123,3	111,0	91,8	117,0	95,8	110,6
Волинська	106,0	100,1	101,9	102,6	106,3	95,4	101,9	104,8	103,2
Дніпропетровська	114,8	106,9	101,3	131,1	94,1	106,3	100,3	100,5	102,7
Донецька	120,3	102,2	102,0	105,8	93,0	64,9	108,3	102,2	90,6
Житомирська	105,8	97,7	100,1	105,8	105,1	91,2	116,7	105,8	111,9
Закарпатська	108,3	99,0	97,1	102,5	99,9	95,1	96,8	101,4	107,0
Запорізька	101,0	105,7	102,1	134,4	96,6	109,3	98,7	96,7	85,6
Івано-Франківська	110,1	99,4	100,8	102,0	106,3	95,5	101,7	104,0	101,3
Київська	112,9	106,9	99,4	101,3	105,8	89,2	109,8	95,7	123,8
Кіровоградська	111,2	99,4	101,9	127,9	98,2	97,7	109,4	86,1	120,6
Луганська	92,0	120,6	91,0	103,5	79,8	77,8	119,3	94,0	109,2
Львівська	108,3	98,3	95,7	100,7	105,5	97,1	102,6	106,1	103,8
Миколаївська	91,9	88,5	101,3	135,4	93,3	102,1	108,5	90,9	106,0
Одеська	98,9	82,9	109,7	141,1	97,4	96,2	111,6	99,4	101,1
Полтавська	104,8	104,6	89,5	119,6	96,9	107,3	103,3	83,2	124,0
Рівненська	106,5	93,6	102,3	106,0	105,2	92,8	104,9	105,0	102,5
Сумська	124,3	96,1	89,9	114,4	109,7	95,4	103,5	100,0	111,5
Тернопільська	116,3	98,8	94,9	101,3	113,9	88,8	104,6	111,1	103,9
Харківська	116,5	107,7	88,6	120,0	103,1	97,2	106,6	90,1	106,0
Херсонська	100,2	100,2	102,9	117,7	105,1	105,0	103,7	99,6	100,5
Хмельницька	114,4	87,5	99,6	103,2	115,4	87,3	108,2	112,0	102,6
Черкаська	122,6	106,4	104,3	106,5	98,4	99,4	102,5	88,5	122,8
Чернівецька	111,6	101,3	103,0	103,5	104,2	91,1	100,0	105,3	105,3
Чернігівська	115,2	90,0	86,6	102,8	107,5	98,1	104,5	105,3	111,1
м. Севастополь	104,9

**Рівень рентабельності основних видів продукції
сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах**

(відсотків)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Культури зернові та зернобобові	2,4	25,7	42,6	37,8	25,0	24,7
Буряк цукровий фабричний	3,1	17,8	27,7	24,6	12,4	- 11,4
Соняшник	28,2	36,7	78,4	61,9	41,3	32,5
Картопля	22,4	9,9	24,6	0,6	10,0	6,8
Культури овочеві	7,5	14,5	32,0	15,3	9,9	13,3
Культури плодові та ягідні	127,5	65,8	58,3	25,0	35,4	6,4
Виноград	99,0	57,5	92,9	71,4	51,6	22,6
Велика рогата худоба на м'ясо	- 41,3	- 34,5	- 16,9	- 23,2	3,4	- 17,7
Свині на м'ясо	0,2	5,6	12,6	- 4,1	3,5	6,9
Вівці та кози на м'ясо	- 36,2	- 43,0	- 26,6	- 31,5	- 39,6	- 16,6
Птиця на м'ясо	- 5,9	- 12,6	- 5,4	3,4	7,0	5,7
Молоко	13,1	11,1	12,7	18,6	26,9	16,1
Яйця	47,6	58,8	60,9	0,5	- 9,0	5,4
Вовна	- 72,7	- 75,1	- 61,9	- 31,8	- 69,8	- 69,5

Додаток 7

Таблиця 7.1.

Варіанти схем економічного і соціально-економічного районування України**О.М.Маринич¹**

Райони України	Області, які до них включені
1. Донбас	Луганська, Донецька
2. Промислове Придніпров'я	Дніпропетровська, Запорізька
3. Українські Карпати	Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька і гірська частина Львівської
4. Лівобережне Придніпров'я	Полтавська, Сумська, Харківська
5. Київське Придніпров'я	Житомирська, Київська, Черкаська, Чернігівська
6. Автономна Республіка Крим	
7. Західне Полісся	Волинська, Рівненська, рівнинна частина Львівської
8. Поділля	Вінницька, Тернопільська, Хмельницька
9. Причорномор'я	Кіровоградська, Миколаївська, Одеська,

¹ Конструктивно-географические основы рационального природопользования в Украинской ССР. Теоретические и методологические исследования / Маринич А.М., Горленко И.А., Руденко Л.Г. и др. Отв. ред. Маринич А.М., Паламарчук М.М. АН УССР. Отделение географии Института геофизики им. С.И.Субботина. – К.: Наук. думка, 1990. – С. 94.

	Херсонська
--	------------

В.А.Поповкін²

Райони України	Області, які до них включені
1. Донбас	Луганська, Донецька
2. Катеринославське Придніпров'я	Дніпропетровська, Запорізька
3. Слобідська Україна	Харківська, Сумська, Полтавська
4. Київське Полісся	Київська, Чернігівська, Житомирська
5. Волинське Полісся	Рівненська, Волинська
6. Українські Карпати	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька
7. Поділля	Вінницька, Хмельницька, Тернопільська
8. Середнє Подніпров'я	Черкаська, Кіровоградська
9. Північне Причорномор'я	Одеська, Миколаївська, Херсонська
10. Автономна Республіка Крим	

Ф.Д.Заставний³

Райони України	Області, які до них включені
1. Донецький	Луганська, Донецька
2. Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька
3. Північно-Східний	Полтавська, Сумська, Харківська
4. Центральнo-Поліський	Житомирська, Чернігівська, Київська
5. Причорноморський	Автономна Республіка Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська
6. Карпатський	Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька
7. Подільський	Вінницька, Хмельницька, Тернопільська
8. Центральнo-Український	Кіровоградська, Черкаська
9. Західно-Поліський	Волинська, Рівненська

М.М.Паламарчук⁴

Райони України	Області, які до них включені
1. Донеччина	Луганська, Донецька
2. Придніпров'я	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська
3. Слобожанщина або Харківщина	Полтавська, Харківська, Сумська
4. Київщина	Київська, Житомирська, Черкаська, Чернігівська
5. Галичина і Закарпаття	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська
6. Поділля і Буковина	Вінницька, Хмельницька, Чернівецька
7. Волинь	Волинська, Рівненська
8. Причорномор'я	Одеська, Миколаївська, Херсонська
9. Автономна Республіка Крим	

О.І.Шаблій⁵

² Поповкін В.А. Регіонально-цілісний підхід в економіці. – К.: Наук. думка, 1993. – С. 97.

³ Заставний Ф.Д. Географія України; У двох книгах. – Л.: Світ, 1994. – С.355; Економічна і соціальна географія України: Підручник для 9 кл. серед.загальноосвіт. шк. — 2-ге вид., із змінами. — К.: Форум, 2001. – С. 151.

⁴ Паламарчук М.М. Соціальне районування України як основа її адміністративно-територіального устрою // Адміністративно-територіальний устрій України, крізь призму інтересів регіону та держави: Тези доп. – Х.: Вид-во Харк. ун-ту, 1994. – С. 5-6.

⁵ Соціально-економічна географія України: Навч. посібник / За ред. проф. Шаблія О.І. — Л.: Світ, 1994. — С. 449.

Райони України	Області, які до них включені
1. Центральний	Київська, Житомирська, Чернігівська, Черкаська, Вінницька
2. Західний	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Рівненська, Волинська
3. Північно-Східний	Харківська, Сумська, Полтавська
4. Східний	Донецька, Луганська
5. Центрально-Східний	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська
6. Південний	Одеська, Миколаївська, Херсонська, Автономна Республіка Крим

Гурєв В.М.⁶

Райони України	Області, які до них включені
1. Донецький	Донецька, Луганська
2. Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська
3. Східний	Полтавська, Сумська, Харківська
4. Центральний	Київська, Черкаська
5. Поліський	Волинська, Житомирська, Рівненська, Чернігівська
6. Подільський	Вінницька, Тернопільська, Хмельницька
7. Причорноморський	Автономна Республіка Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська
8. Карпатський	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька

С.І.Дорогунцов, А.М.Федорищева⁷

Райони України	Області, які до них включені
1. Автономна Республіка Крим	
2. Донецький	Донецька, Луганська
3. Карпатський	Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька
4. Подільський	Вінницька, Тернопільська, Хмельницька
5. Поліський	Волинська, Житомирська, Київська, Рівненська, Чернігівська
6. Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька
7. Причорноморський	Миколаївська, Одеська, Херсонська
8. Східний	Полтавська, Сумська, Харківська
9. Центральний	Кіровоградська, Черкаська

П.О.Масляк, П.Г.Шищенко⁸

Райони України	Області, які до них включені
1. Донецький	Донецька, Луганська
2. Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька
3. Північно-Східний	Харківська, Полтавська, Сумська

⁶ Гурєв В.А. Удосконалювати правові засади управління регіональною економікою // Регіональна економіка. – 1996. – № 1-2. – С. 30.

⁷ Дорогунцов С., Федорищева А. Устойчивость развития эколого-экономического потенциала Украины и её регионов // Экономика Украины. – 1996. – № 7. – С. 7.

⁸ Масляк П.О. Шищенко П.Г. Географія України: Пробний підруч. для 8-9 кл. серед. шк. – К.: Зодіак. – ЕКО, 1996. – С. 267.

4. Столичний	Київська, Чернігівська, Житомирська
5. Центральний	Кіровоградська, Черкаська
6. Подільський	Вінницька, Хмельницька, Тернопільська
7. Північно-Західний	Волинська, Рівненська
8. Карпатський	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька
9. Причорноморський	Одеська, Миколаївська, Херсонська, АР Крим

В.К.Симоненко⁹

Райони України	Області, які до них включені
1. Центральний	Київська, Черкаська, Кіровоградська
2. Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька
3. Донецький	Донецька, Луганська
4. Харківський	Харківська, Полтавська, Сумська
5. Подільський	Вінницька, Хмельницька, Тернопільська
6. Поліський	Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська
7. Кримський	АР Крим
8. Карпатський	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька
9. Причорноморський	Одеська, Миколаївська, Херсонська

М.І.Долішній, М.М.Паламарчук, О.М.Паламарчук, Л.Т.Шевчук¹⁰

Райони України	Області, які до них включені
1. Центральний	Вінницька, Житомирська, Київська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська
2. Донеччина (Східний)	Донецька, Луганська
3. Західний	Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька
4. Придніпров'я	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська
5. Причорномор'я	Миколаївська, Одеська, Херсонська, АР Крим
6. Харківщина (Північно-Східний)+	Полтавська, Сумська, Харківська

Таблиця 7.2.

**Порівняльна таблиця дев'яти економічних районів України
за рядом показників**

Економічні райони	Показники							Основні промислові центри
	Площа району	Населення	Щільність населення	Рівень урбанізації	Обсяги промислової продукції	Обсяги продукції с/г	Галузі спеціалізації	
	тис. км ²	тис. осіб	осіб/км ²	%	%	%	галузі	
	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Донецький								
2. Придніпровський								

⁹ Симоненко В.К. Українське Причорномор'я / Монографія. – К.: Вища шк., 1996. – С. 27.

¹⁰ Шевчук Л.Т. Розміщення продуктивних сил. Навч. посібник. – Л.: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – С. 87.

3. Північно-Східний								
Продовження таблиці 7.2.	1	2	3	4	5	6	7	8
4. Центрально-Поліський								
5. Причорно-морський								
5. Карпатський								
6. Подільський								
8. Центрально-Український								
7. Західно-Поліський								

Додаток 8

Таблиця 8.1.

Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2018 році

	Експорт		Імпорт	
	млн.дол. США	відсотків до загального обсягу	млн.дол. США	відсотків до загального обсягу
	1	2	3	4
Усього	47335,0	100,0	57187,6	100,0
за розділами УКТЗЕД				
живі тварини, продукти тваринного походження	1210,6	2,6	918,0	1,6
продукти рослинного походження	9886,1	20,9	1529,2	2,7
жири та олії тваринного або рослинного походження	4496,5	9,5	267,4	0,5
готові харчові продукти	3018,6	6,4	2340,9	4,1
мінеральні продукти	4339,6	9,2	14191,9	24,8
продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	1871,3	4,0	7058,3	12,3
полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	694,3	1,5	3558,6	6,2
шкури необроблені, шкіра вичищена	165,4	0,3	284,9	0,5
деревина і вироби з деревини	1494,6	3,2	303,9	0,5
маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	548,6	1,2	1085,2	1,9
текстильні матеріали та текстильні вироби	846,6	1,8	2011,7	3,5
взуття, головні убори, парасольки	208,2	0,4	365,1	0,6
вироби з каменю, гіпсу, цементу	402,0	0,8	766,3	1,3
перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	62,4	0,1	71,4	0,1

Продовження таблиці 8.1.	1	2	3	4
недорогоцінні метали та вироби з них	11632,7	24,6	3575,2	6,3
машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	4654,7	9,8	11955,2	20,9
засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	669,3	1,4	4554,0	8,0
прилади та апарати оптичні, фотографічні	148,6	0,3	940,6	1,6
різні промислові товари	826,2	1,7	868,5	1,5
твори мистецтва	0,9	0,0	2,1	0,0
товари, придбані в портах	6,6	0,0	432,8	0,8

Таблиця 8.2.

Зовнішня торгівля товарами

(млн.дол. США)

	Експорт				Імпорт			
	2000	2005	2010	2018	2000	2005	2010	2018
всього	14572,5	34228,4	51405,2	47335,0	13956,0	36136,3	60742,2	57187,6
У тому числі								
Російська Федерація	3515,6	7490,1	13428,1	3652,6	5824,9	12842,5	22198,0	8090,4
Туреччина	868,5	2026,7	3024,0	2352,4	159,9	607,7	1298,3	1714,3
Німеччина	741,4	1285,2	1499,5	2208,4	1134,4	3383,8	4605,3	5983,3
США	725,3	956,5	807,3	1111,4	360,4	710,0	1766,8	2962,4
Італія	638,9	1892,6	2412,4	2628,8	346,0	1030,2	1390,3	2033,0
Китай	628,9	711,1	1316,6	2200,1	131,9	1810,5	4700,4	7608,4
Польща	417,9	1010,4	1787,2	3257,2	312,5	1405,9	2788,8	3641,9
Болгарія	382,5	543,0	450,6	513,9	60,4	108,7	218,0	259,4
Угорщина	327,3	688,8	860,1	1646,0	165,4	647,7	1214,6	1260,2
Індія	168,3	736,9	1426,0	2175,9	76,0	321,3	680,7	616,7
Нідерланди	138,0	515,3	563,2	1603,5	146,6	464,1	837,9	776,5
Єгипет	221,0	798,8	1328,0	1556,9	2,4	37,1	84,2	96,8
Іспанія	162,9	573,5	411,7	1369,9	100,2	233,5	468,6	636,8
Білорусь	272,1	891,1	1899,2	1304,2	601,9	939,8	2567,6	3786,9

Таблиця 8.3.

Структура експорту-імпорту послуг у 2018 році

	Експорт		Імпорт	
	млн.дол. США	частка у загальному обсязі, розділі, відсотків	млн.дол. США	частка у загальному обсязі, розділі, відсотків
	1	2	3	4
Усього	11637,9	100,0	6308,8	100,0
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	1699,3	14,6	2,8	0,0
послуги з переробки товарів з метою реалізації у внутрішній економіці	7,2	0,4	0,1	2,5
послуги з переробки товарів з метою реалізації за кордоном	1692,1	99,6	2,7	97,5

Продовження таблиці 8.3.	1	2	4	5
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	242,7	2,1	84,2	1,3
Транспортні послуги	5851,4	50,3	1464,8	23,2
послуги морського транспорту	523,3	8,9	223,0	15,2
послуги річкового транспорту	к	к	к	к
послуги повітряного транспорту	1221,6	20,9	695,7	47,5
послуги залізничного транспорту	538,9	9,2	283,0	19,3
послуги автомобільного транспорту	304,4	5,2	142,9	9,8
послуги трубопровідного транспорту	2959,0	50,6	к	к
передача електроенергії	к	к	к	к
інші допоміжні та додаткові транспортні послуги	233,4	4,0	23,4	1,6
послуги поштової та кур'єрської служби	35,8	0,6	17,2	1,2
Послуги, пов'язані з подорожами	298,9	2,6	990,4	15,7
Послуги з будівництва	150,3	1,3	58,2	0,9
Послуги із страхування	45,0	0,4	78,4	1,2
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	107,5	0,9	477,0	7,6
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	42,8	0,4	493,1	7,8
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	2115,0	18,2	472,3	7,5
Ділові послуги	1060,7	9,1	1387,3	22,0
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	19,1	0,2	11,9	0,2
Державні та урядові послуги	5,2	0,0	788,3	12,5